

Περί συμμετοχής των πιστών στην Θ. Κοινωνίαν

Του Παν. Αρχιμανδρίτου Ηλία Μαστρογιαννοπούλου

Κατά τὰς τελευταίας δεκαετίας ἔχει παρατηρηθεῖ ὅτι πολλοὶ πιστοὶ, ἐν ὄψει τῶν ἀγίων ἡμερῶν τοῦ Πάσχα καὶ τῶν Χριστουγέννων, συνωθοῦνται τὴν παραμονὴν αὐτῶν πρὸ τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου, διαγκωνιζόμενοι νὰ λάβουν τὴν Θεϊαν Κοινωνίαν καὶ μάλιστα χωρὶς νὰ ἔχουν παρακολουθήσει τὸ Μυστήριον, ἴσως δὲ κάποιοι καὶ χωρὶς τὴν δέουσαν προετοιμασίαν. Γεγονός εἶναι ἀκόμη ὅτι οἱ πλεῖστοι τούτων τὸν ὑπόλοιπον χρόνον ἀπέχουν τῆς Θείας Μεταλήψεως, προφανῶς ἀπὸ ἄγνοια τῶν "κεκανονισμένων" ἢ παραπληροφόρησιν.

Διὰ νὰ ἐκλείψῃ ἡ διαμορφωθείσα αὐτὴ λατρευτικὴ ἀταξία ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔκρινε σκόπιμον νὰ θέσῃ ὑπ' ὄψιν ὑμῶν καὶ δι' ὑμῶν εἰς τὸν Κλήρον καὶ εἰς ὅλον τὸ πλήρωμα τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως τὰ κατωτέρω :

Βασικὴ πεποίθησις κάθε Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ εἶναι, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἦλθεν εἰς τὴν γῆν μας διὰ νὰ μᾶς δώσῃ μόνον τὴν ὑπέροχον διδασκαλίαν Του, ἀλλὰ διὰ νὰ προσφέρῃ τὴν θυσίαν τοῦ Σώματός Του καὶ τοῦ αἵματός Του. Ἡ θυσία Του αὐτὴ μάλιστα πρέπει νὰ διαιωνίζεται, ὥστε οἱ πιστεύοντες εἰς Αὐτὸν νὰ κοινωνοῦν αὐτὸ τὸ σῶμα Του καὶ τὸ αἷμα Του. Αὐτὴ εἶναι ἡ κατάληξις τῆς θείας διδασκαλίας Του καὶ ὁ πυρὴν τῆς Ἐκκλησίας Του.

Διὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ θέμα ἔχουμε τὴν μαρτυρίαν τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ Ἀποστόλων Του. Τόσον οἱ τρεῖς πρῶτοι Εὐαγγελισταὶ (Ματθαῖος Κεφ 26, Μᾶρκος Κεφ. 14, Λουκᾶς Κεφ. 22), ὅσον καὶ ὁ Παῦλος στὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν (Κεφ. 11) διηγοῦνται λεπτομερῶς τὸ γεγονός τῆς ἰδρύσεως καὶ τῆς παραδόσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Μυστηρίου κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου.

Μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα αὐτῶν προβάλλουν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου σαφεῖς καὶ ἡ ἐντολὴ Του κατηγορηματικὴ. Οἱ μαθηταὶ θὰ πρέπει νὰ τελοῦν τὸ μυστήριον τῆς Εὐχαριστίας ἢ κλάσεως τοῦ ἄρτου ἐπαναλαμβάνοντας τὰ λόγια Του : «λάβετε, φάγετε ... κ.τ.λ.» εἰς ἀνάμνησιν τῆς λυτρωτικῆς Του θυσίας, καὶ νὰ κοινωνοῦν τὸ Σῶμα Του καὶ τὸ Αἷμα Του. Ἡ παραγγελία αὐτὴ τοῦ Σωτῆρος δὲν σημαίνει τὴν τέλεσιν μιᾶς ἀλληγορικῆς ἢ εἰκονικῆς πράξεως, ὅπως ἰσχυρίζονται μερικοὶ αἰρετικοί, ἀλλὰ δηλώνει τὸ ἱερὸν μυστήριον τῆς μεταβολῆς καὶ μετουσιώσεως τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου σὲ Σῶμα καὶ Αἷμα Χριστοῦ, ἢ ὅποια λαμβάνει χώραν, κατὰ τοὺς Πατέρας, «ἀληθῶς καὶ οὐσιωδῶς», ὁ δὲ Χριστός εἶναι πράγματι παρὼν, προσφέρων καὶ προσφερόμενος, θυσιάζων καὶ θυσιαζόμενος.

Ἐκτενῆς ἀνάπτυξις τοῦ μυστηρίου αὐτοῦ ἔγινε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριον, πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν παράδοσίν του τὴν ἐσπέραν ἐκείνην. Τὸ ὑποδήλωσε διὰ τῶν παραβολῶν τοῦ Μεγάλου Δείπνου καὶ τῆς Ἀμπέλου, πρὸ πάντων ὅμως διὰ τῆς Διδασκαλίας Του κατὰ τὴν ἐπαύριον τοῦ μεγάλου θαύματος τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων (Ἰωάννης Κεφ. 6), ὅπου ἐπὶ λέξει εἶπεν : «ἐγὼ εἰμὶ ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς • ἐὰν τίς φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς» (στὶχ. 51). Τὸ τελευταῖο τοῦτο τὸ ἐπαναλαμβάνει τρεῖς φορὲς ὁ Κύριος τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Αὐτὴ τὴν σαφὴ ἐντολὴν καὶ παράδοσιν, τὴν ὅποιαν ὁ Κύριος ἐνεπιστεύθη εἰς τοὺς μαθητὰς Του, ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία τὴν διαφύλαξιν πιστῶς καὶ τὴν μετέδωκεν εἰς τὰς ἐπομένας γενεὰς ἀπαραχάρακτον. Κατὰ τὴν μεταποστολικὴν ἐποχὴν οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων τονίζουν, τόσον τὴν διδασκαλίαν αὐτὴν, ὅσον καὶ τὴν πρᾶξιν τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας καὶ «ἡ Διδαχὴ τῶν Ἀποστόλων» καὶ ὁ μάρτυς Ἰουστίνος τονίζουν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὅποιον κοινωνοῦμε, εἶναι «τροφή καὶ ποτὸ» καὶ πρέπει νὰ τὰ μεταλαμβάνουμε, διότι μᾶς ἐνώνουν μετὰ τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος καὶ μᾶς χαρίζουν τὴν αἰώνιον ζωὴν. Τὴν ἀνάγκην τῆς μεταλήψεως αὐτῆς, τῆς Θείας Κοινωνίας, ἐπαναλαμβάνει καὶ τὸν ἐπόμενον αἰῶνα, τόσον ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὅσον καὶ ὁ Κυπριανὸς Καρχηδόνας.

Πολὺ περισσότερον ὅμως ἐπιμένουν ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ οἱ τρεῖς μεγάλοι Ἱεράρχαι Βασίλειος, Γρηγόριος καὶ Χρυσόστομος, οἱ ὅποιοι διὰ πολλῶν παραδειγμάτων ἐπισημαίνουν τὴν σπουδαιότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ μοναδικοῦ μυστηρίου τῆς θείας «μετουσίας». Τὸ ἴδιο ἐπαναλαμβάνουν οἱ Ἅγιοι Κύριλλος Ἱεροσολύμων καὶ Μάξιμος Ὁμολογητῆς, καθὼς καὶ ὁ Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦν συγκλονιστικὰς ἐκφράσεις. Βραδύτερον δὲ οἱ δύο κορυφαῖοι Βυζαντινοὶ θεολόγοι, Γρηγόριος Παλαμᾶς καὶ Νικόλαος Καβάσιλας τονίζουν ὅτι τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Κοινωνίας εἶναι ἀληθῆς βρῶσις καὶ πόσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐνωόμεθα μετὰ τοῦ Χριστοῦ, γινόμενοι σύσσωμοι Αὐτοῦ.

Τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀλήθειαν ἀνακαλύπτουν καὶ πάλιν ἐν καιρῷ Τουρκοκρατίας οἱ δύο φωτισμένοι ἅγιοι Μακάριος Νοταρᾶς καὶ Νικόδημος Ἀγιορείτης καὶ τὴν ἀναπτύσσουν εἰς τὸ βιβλίον τους «Περὶ τῆς συνεχοῦς μεταλήψεως τῶν ἀχράντων τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων» (1783), παραθέτοντας πολλὰ μαρτυρία ἁγίων Πατέρων. Καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπὶ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε', τοῦ Ἐθνομάρτυρος, ἐπιβεβαίωσε τὰς θέσεις αὐτὰς τὸ 1819, τονίζον ὅτι ἔχουν χρέος «οἱ εὐσεβεῖς ἐν ἐκάστη ἱερᾷ μυσταγωγίᾳ νὰ προσέρχωνται καὶ νὰ μεταλαμβάνωσι...».

Τὴν αὐτὴν γραμμὴν ἀκολούθησαν καὶ οἱ Θεολόγοι ποιηταὶ τοῦ Βυζαντίου ὑμολογοῦντες τὴν συμμετοχὴν τῶν πιστῶν εἰς τὴν ὄντως θεῖαν κοινωνίαν.

Τέλος ἄξιο ἰδιαίτερας προσοχῆς εἶναι ὅτι καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας τονίζουν τὸν μέγαν σκοπὸν τῆς Λειτουργίας, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ὄντως κοινωνία καὶ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν εἰς τὸ Μυστήριον, ἡ συχνὴ μετὰ ζέσεως Θεῖα Κοινωνία. Εἰδικότερον οἱ "Ἀποστολικοὶ Κανόνες", ἐκφραστὰι τοῦ λειτουργικοῦ ἤθους τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι ἐπικυρώθηκαν ἀπὸ τὴν Πενθέκτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, προτρέπουν τοὺς πιστοὺς εἰς συχνὴν Θεῖαν Κοινωνίαν.

Ὁ δὲ σημαντικώτερος τούτων, ὁ 9ος Ἀποστολικὸς κανὼν, ὀρίζει ρητὰ : «πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς, καὶ τῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἁγίᾳ μεταλήψει, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρῆ».

Συναφῆς πρὸς αὐτὸν εἶναι καὶ ὁ 2ος κανὼν τῆς Τοπικῆς Συνόδου τῆς Ἀντιοχείας (4ος αἰ.), ὁ ὁποῖος λέγει : «πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφομένους τὴν ἁγίαν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατὰ τινὰ ἀταξίαν, τούτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἐξομολογησάμενοι καὶ δείξαντες καρποὺς μετανοίας καὶ παρακαλέσαντες, τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης...».

Ἡ κανονικὴ λοιπὸν παράδοσις καὶ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας, ὡς μία φωνὴ ὁμιλοῦσα, συνιστᾷ καὶ προτρέπει τοὺς πιστοὺς εἰς συχνὴν Θεῖαν Κοινωνίαν. Τὰ λειτουργικὰ κελεύσματα καὶ καλέσματα «Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστός ὁ Κύριος», «Σῶμα Χριστοῦ μεταλάβετε, πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε», ἰσχύουν διηνεκῶς καὶ κανονικῶς εἰς τὴν Εὐχαριστιακὴν σύναξιν τῶν πιστῶν.

Βασιζόμενοι συνεπῶς εἰς τὴν μεγάλην ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ὄλην ἐμπειρία τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας αἰσθανόμεθα χρέος νὰ τονίσωμε τὴν σπουδαιότητα καὶ πρωταρχικότητα τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ Μυστηρίου, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐπιδιώκεται νὰ ἐνωθῇ ὁ πιστὸς μετὰ τοῦ Χριστοῦ, νὰ ζῆσῃ τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀληθινὴν καὶ αἰώνιον ζωὴν, ὅπως τὸ ἐτόνισε ὁ ἴδιος ὁ Λυτρωτὴς μας.

Διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους ἡ Θεῖα Εὐχαριστία θεωρεῖται καὶ εἶναι ἡ πηγὴ καὶ τὸ κέντρον τῆς ἐν Χριστῷ πνευματικῆς ζωῆς, ἡ φανέρωσις τῆς Ἐκκλησίας ὡς Σώματος Χριστοῦ καὶ ὡς κοινωνία τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

Μὲ τὴν συμμετοχὴν τῶν πιστῶν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν μετάληψιν τῶν Τιμίων Δώρων δίδεται ἡ δυνατότης εἰς τοὺς συνειδητὰ μετέχοντας νὰ λυτρωθῶν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας καὶ νὰ σωθῶν. Νὰ ἀντιληφθῶν τὴν νίκην τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ θανάτου, νὰ βιώσῃ τὴν Ἀνάστασιν, νὰ προγευθῶν τὰ ἔσχατα, τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῆς συστάσεώς Της ἕως σήμερον προσέφερε καὶ προσφέρει ἀδιαλείπτως πρὸς τοὺς πιστοὺς τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν, τὸ μυστήριον τῶν μυστηρίων, τὴν δόξαν τοῦ Ἁγίου Θυσιαστηρίου.

Μόνη προϋπόθεσις διὰ τὴν οὐσιαστικὴν συμμετοχὴν ἡμῶν τῶν πιστῶν εἰς τὸ μέγα αὐτὸ Μυστήριον εἶναι ἡ κατάλληλος προετοιμασία μας, διὰ τῆς πνευματικῆς μελέτης καὶ καταλλαγῆς, τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἐξομολογήσεως, τῆς συμφιλίσεώς μας μὲ ὅσους μᾶς χωρίζουν, τῆς βοηθείας πρὸς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας ἀδελφοὺς μας. Ἰδιαίτεραν προσοχὴν ὅμως πρέπει νὰ δεῖξωμεν ὥστε κατὰ τὴν ὥρᾳ τῆς Θεῖας Μεταλήψεως νὰ λείψῃ ἡ ἀταξία, ἡ βιασύνη κατὰ τὴν προσέλευσιν, ἡ ἀνευλάβεια, ὁ ἐκνευρισμὸς καὶ αἱ διεκδικήσεις τῆς προτεραιότητος. Ὅλα αὐτὰ ἀλλοιώνουν τὸν μυστηριακὸν χαρακτῆρα τῆς ἱερᾶς αὐτῆς στιγμῆς.

Ἀδελφοί μας,

Περὶσσότερον ὅμως ἀπαξιώνει τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν μας, ἡ ἐπικρατήσασα συνήθεια νὰ μεταλαμβάνωμε τῶν Τιμίων Δώρων μόνον ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν Μεγάλων Ἑορτῶν τοῦ Πάσχα καὶ τῶν Χριστουγέννων ἢ κάποιων ἄλλων,

ἐλαχίστων, ἡμερῶν τοῦ ἔτους. Ἡ ἀπώλεια εἶναι προφανής.

Ἀπότοκος τῆς συνηθείας αὐτῆς εἶναι τὸ σύνηθες δυστυχῶς φαινόμενον, ὁ λειτουργὸς ἱερεὺς νὰ ἐξέρχεται τοῦ ἱεροῦ Βήματος ἐκφωνῶν «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε» καὶ νὰ μὴ προσέρχεται κανεὶς νὰ κοινωνήσῃ.

Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας εἶναι παραφροσύνη καὶ πνευματικὴ ἀταξία ἢ τέλεσις τοῦ Μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας, χωρὶς τὴν συμμετοχὴν τῶν πιστῶν εἰς τὴν ἁγίαν Μετάληψιν.

Ἡ Θεία Λειτουργία τελεῖται διὰ νὰ κοινωνήσουμε! Αὐτὴ εἶναι ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία καὶ πράξις καὶ αὐτὴ ἡ διδασκαλία καὶ πράξις ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ αὐτὴν ὀφείλουμε νὰ ἐφαρμόζουμε.